

2. Ünite

UYGARLIĞIN DOĞUŞU VE İLK UYGARLIKLAR

1. Tarihi Çağlara Giriş.....	22
2. İlk Çağ Uygarlıkları.....	26
Konu Değerlendirme Testi	47

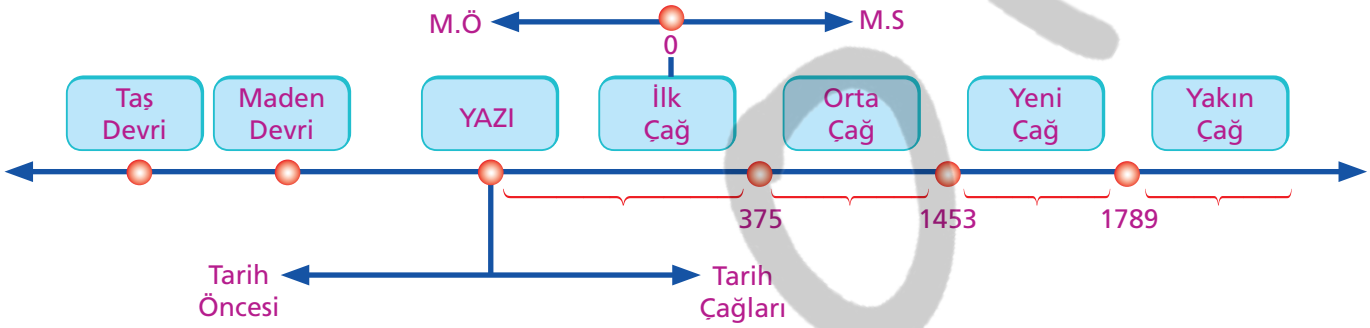

Tarihi Çağlara Giriş

43 46

- ☉ Tarih daha kolay ve derinlemesine incelenip aydınlatılabilmesi için birtakım bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümlere çağ denilmiştir.
- ☉ Çağ, insanlık tarihinde büyük değişikliklerin başladığı zaman dilimidir.
- ☉ Tarih, Mezopotamya'da Sümerler tarafından yazının bulunmasıyla başlamıştır. (M.Ö. 3200-3500)
- ☉ Yazının bulunması, yaşanan dönemler hakkındaki bilgilerin artmasına ve daha kesin hale gel-

- mesine neden olmuştur.
- ☉ Yazının bulunmasından önceki dönemler ile ilgili bilgiler yazısız kaynaklara dayandığı için yetersizdir.
- ☉ Bu nedenle yazıdan önceki dönemlere Tarih Öncesi Çağlar (Karanlık Çağlar) adı verilir.
- ☉ Yazının bulunmasından sonraki dönemlere ise Tarih Çağları denir.

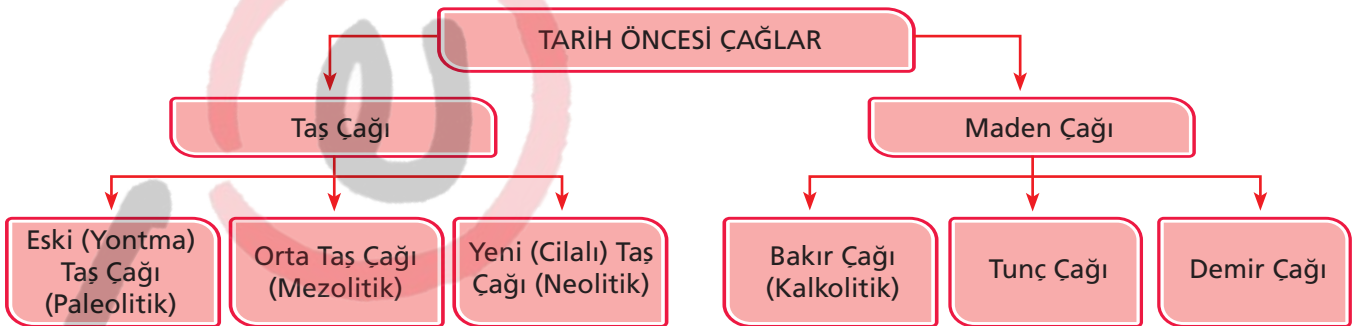
TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR

- ☉ Yazılı belge olmadığından bu dönemlerle ilgili temel bilgiler arkeolojik bulgulardan elde edilir.
- ☉ İnsanlar yaşamlarına toplayıcı olarak başlamışlar, zamanla avlanmayı, ateşi, hayvanları evcilleştirmeyi bulmuşlar ve yerleşik hayata geçmişlerdir.
- ☉ Tarih Öncesi devirler insanların kullandıkları malzemelerin cinsine göre Taş Çağı ve Maden Çağı olarak ikiye ayrılır.

a. Taş Çağı (MÖ 600.000-5.500)

Eski Taş (Paleolitik) Çağı (MÖ 600.000 - 10.000):

- ✓ İnsanlığın en uzun ve eski dönemidir.
- ✓ İklim koşulları oldukça elverişsizdir.
- ✓ Mağara ve ağaç kovukları barınak olarak kullanılmıştır.
- ✓ Taş ve kemikten yapılan basit araçlar kullanılmıştır.
- ✓ Avcılık ve toplayıcılık temel uğraştır.
- ✓ Bu dönem insanları bazı mağara duvarlarında resim ve figürler yapmışlardır.
- ✓ Bu dönemin Türkiye'deki örnekleri Antalya Karain, Beldibi; İstanbul Yarımburgaz mağaralarıdır.

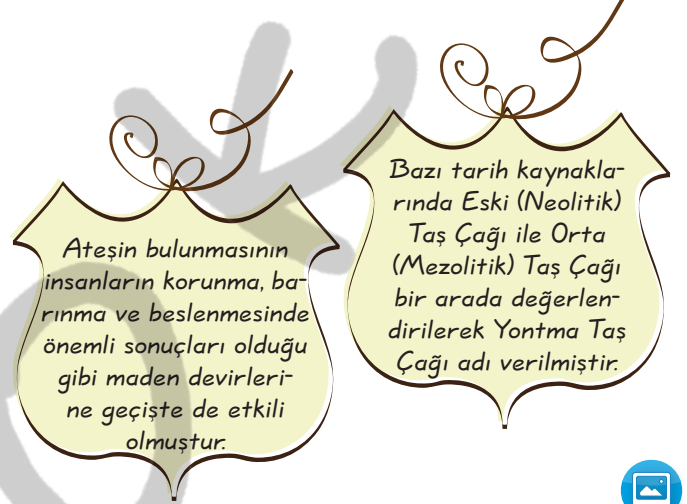

Orta Taş (Mezolitik) Çağı (10.000-8.000):

- ✓ İklim koşulları daha elverişli hale gelmiştir.
- ✓ Çakmak taşından, mikrolit adı verilen küçük araç gereçler yapılmaya başlanmıştır.
- ✓ Dönemin sonunda ateş bulunmuştur.
- ✓ Klan denilen aileler ve aile içi iş bölümü ortaya çıkmıştır.

Mikrolit Aletler

- ✓ Avcılık, toplayıcılık ve balıkçılık yapılmaktadır.
- ✓ Antalya'da Beldibi, Samsun'da Tekkeköy ve Ankara'da Macunçay mağaraları bu döneme örnektir.

Yeni Taş (Neolitik) Çağı (MÖ 8.000-5.500):

- ✓ Hava ısınmış, buzul çağı sona ermiştir.
- ✓ İnsanlar mağaralardan çıkıp, akarsu kenarlarına yerleşmeye başlamışlardır.
- ✓ Tarım başlamış ve bazı hayvanlar (at, koyun) evcilleştirilmiştir. (Üretim ekonomisi)
- ✓ İhtiyaç fazlası ürünlerin takas yoluyla satılması ticari faaliyetleri ortaya çıkarmıştır.
- ✓ İnsanlar araçlarda (kağnı arabaları vs.) tekerleği kullanmaya başlamışlardır.
- ✓ İlk yerleşim bölgeleri kurularak, toplumsal hayata ve iş bölümüne geçilmiştir.
- ✓ Toprağın insanlar tarafından sahiplenilmesi sınıf farklılıklarını ortaya çıkarmıştır.
- ✓ Kilden çanak-cömlek ve seramik yapılmıştır.
- ✓ "Dolmen" ve "Menhir" denilen anıtlar dikilmiştir.

- ✓ Bitki liflerinden elbiseler dokunmuştur.
- ✓ Diyarbakır yakınlarındaki Çayönü, Yeni Taş Çağı'na ait ilk köy olarak gösterilirken, Konya'da bulunan Çatalhöyük insanlık tarihinin ilk şehir yerleşimi olarak kabul edilmektedir.
- ✓ Bu dönem Cilalı Taş Çağı olarak da adlandırılmıştır.

Dolmen**Menhir**

b. Maden Çağı (MÖ 5500 - 1200)

Bakır (Kalkolitik) Çağı:

- ✓ Bu dönemde insanlar ateşi kullanarak madenden esya yapmaya başlamışlardır.
- ✓ Bakır, tabiatta çok bulunduğundan ve kolay işlendiğinden öncelikle kullanılmıştır.
- ✓ Corum'da Alacahöyük, Denizli'de Beycesultan, Yozgat Alışar, Çanakkale'de Truva bu dönemin önemli merkezleridir.
- ✓ Altın ve gümüş az bulunduğu için süs eşyası olarak kullanılmıştır.

Tunç Çağı:

- ✓ İnsanlar bakır ve kalay madenlerini karıştırarak daha sert bir madde olan Tunç'u elde etmişlerdir.
- ✓ Bu dönemde köyler büyümüş, ilk şehir devletleri ortaya çıkmıştır.

- ✓ Mezopotamya'da Sümer, Akad; Anadolu'da Hitit devletleri ortaya çıkmıştır.
- ✓ Bu dönemin önemli merkezleri Ankara'da Ahlatlibel, Kayseri'de Kültepe'dir.

Demir Çağı:

- ✓ Bu devirde ısıyı artırmayı başaran insanlar, demire şekil vermeye başlamışlardır.
- ✓ Demir Devri'nde küçük şehir devletlerinin yerini büyük devletler almaya başlamıştır.
- ✓ İlk imparatorluklar ortaya çıkmıştır.
- ✓ Madeni para ilk kez kullanılmıştır.
- ✓ Devrin sonunda yazının bulunmasıyla tarih devirlerine girilmiştir.

resim

Tarih Öncesi Devirlerin Özellikleri

- 🕒 Tarih öncesi devirleri her toplum aynı anda yaşamamıştır. Örneğin M.Ö. 2000'lerde Asurlular Tarih Çağlarını yaşarken, Anadolu'da Hititler Tunç Devrini; Avrupa ise Cilalı Taş Devrini yaşamaktaydı.
- 🕒 Tarih öncesi dönemler nitelendirilirken, insanların kullandıkları araç gereçler dikkate alınmıştır.
- 🕒 Tarih öncesi toplumlarda kültürel etkileşim; savaş, göç ve ticaretle sağlanmıştır.
- 🕒 Tarih öncesi dönemlerde buluşlar ve kullanılan eşyalar öncelikle insan ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır.
- 🕒 Anadolu'daki bazı yerleşim yerleri, tarih öncesi çağlarda kurulmuş ve varlıklarını daha sonraki dönemlerde de devam ettirmiştir.

? Örnek 1

Tarih devirleri başlamadan önce insanlar taş ve kemikten araç ve gereçler yapmışlar, daha sonra bunları geliştirerek günlük yaşamda kullanmışlardır. Yontma Taş Devri'nin sonlarında ateşi bulan insanlar, bu sayede topraktan çanak ve çömlek yapmışlar, ardından maden devrine geçerek araç ve gereçlerini yaparken bakır, kalay ve demir kullanmışlardır.

Buna bakılarak, aşağıdakilerden hangisine varılamaz?

- İnsanların sürekli bir gelişme içerisinde olduklarına
- İnsanların yaptıkları ilk araç-gereçlerin, onların ihtiyaçlarını karşılayamadığına
- İlk araç ve gereçlerin tas ve kemikten yapıldığına
- Tarih öncesi devirlerin aydınlatılmasında yazılı belgelerin önemli olduğuna
- İnsanların Taş Devrinden sonra Maden Devrine geçtiklerine

Çözüm 1

Tarih öncesinde yazı bulunmadığı için bu dönemin aydınlatılmasında yazılı belgelerden faydalanılamaz.

soru

Notlarım

TARİH ÇAĞLARI

a. İlk Çağ

- ☉ İlk Çağ Sümerlerin yazıyı kullanmaları ile başlamıştır (MÖ 3200-3500).
- ☉ Avrupa'da meydana gelen Kavimler Göçü ile bitirilir (MS 375).
- ☉ Bazı tarihçilere göre İlk Çağ'ın bitişi olarak Roma'nın ikiye ayrılması (395) veya Batı Roma'nın yıkılışı (476) da kabul edilmiştir.
- ☉ İlk Çağ'da yaygın olan yönetim şekli şehir devletleridir. Ancak bu dönemde güçlü bazı imparatorlukların da kurulduğu görülmüştür.
- ☉ Yaygın olarak çok tanrılı dinler söz konusudur.
- ☉ Tarım temel ekonomik faaliyettir.
- ☉ Köle sınıfı vardır.

b. Orta Çağ

- ☉ Kavimler Göçü (375) ile başlatılıp, İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethi (1453) ile bitirilen zaman dilimidir.
- ☉ Orta Çağ'da Avrupa'da yaygın yönetim şekli feodalitedir.
- ☉ Merkezi krallıklar güçlerini yitirmiştir.
- ☉ Buna karşılık doğu dünyasında ise güçlü merkezi ve mutlak imparatorluklar kurulmuştur.
- ☉ Haçlı Seferleri ile doğu ile batı arasında etkileşim artmıştır.
- ☉ Tek tanrılı dinler hâkim olmuştur.
- ☉ Batı'da Kilise'nin etkisi artmıştır.
- ☉ Tarımın yanında ticaret de önemlidir.
- ☉ İpek ve Baharat yolları öne çıkmıştır.
- ☉ Halk arasında toplumsal sınıflar ortaya çıkmıştır.

c. Yeni Çağ

- ☉ Yeni Çağ, İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethedilmesi (1453) ile başlamıştır.
- ☉ Dünya genelinde etkiler doğuran Fransız İhtilali (1789) ile bitirilen zaman dilimidir.
- ☉ Feodalite yıkılmış, merkezi krallıklar güçlenmiştir.
- ☉ Rönesans ve Reform hareketleri ortaya çıkmıştır.
- ☉ Kilisenin etkinliği azalmıştır.
- ☉ Sömürge imparatorlukları oluşmaya başlamıştır.
- ☉ Ticaret ve sanayi ön plana çıkmıştır.
- ☉ Burjuva sınıfının öne çıktığı görülür.

İstanbul'un Fethi

d. Yakın Çağ

- ☉ Yakın Çağ, Fransız İhtilali (1789) ile başlatılıp, halen sürdüğü ifade edilen bir zaman dilimidir.
- ☉ Milliyetçilik akımı ile imparatorluklar yıkılmıştır.
- ☉ Ulus devletler ve cumhuriyet yönetimleri yaygınlaşmıştır.
- ☉ Sanayi ve makineleşme hızlanmıştır.
- ☉ İşçi sınıfı ortaya çıkmıştır.
- ☉ Dinin toplum üzerindeki etkisi azalmış, laiklik yaygınlaşmıştır.
- ☉ Halk arasında hukuki eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır.

→ Fransız İhtilali

etkinlik

Notlarım

KÜLTÜR VE UYGARLIK

- ☉ Bir ulusa özgü geçmişten gelen maddi ve manevi değerlerin bütününe **kültür** denir.
- ☉ Kültürel değerlerin göç, savaş, ticaret gibi yollarla dünyanın farklı bölgelerine taşınmasıyla kültürler arası etkileşim meydana gelmiştir.
- ☉ Bunun sonucunda zaman içerisinde uygarlık (medeniyet) adı verilen **milletlerarası ortak değerler** oluşmuştur.
- ☉ Uygarlık genel, kültür özeldir.
- ☉ İlk uygarlıklar; insanların yaşamlarını kolayca sürdürebildikleri Anadolu, Mezopotamya, Mısır, İran, Çin ve Hindistan gibi **ılıman iklim kuşağında bulunan göl, nehir ve deniz kenarlarında** ortaya çıkmıştır.

Mezopotamya Uygarlığı

- ☉ Güneydoğu Anadolu'dan, Basra Körfezi'ne kadar uzanan **Fırat ve Dicle Nehirleri arasındaki bölgeye İlk Çağ'da "iki nehir arası"** anlamına gelen "**Mezopotamya**" denmiştir.
- ☉ Mezopotamya'nın siyasi tarihi "**Sümerler**" ile başlamış daha sonra Akadlar, Elamlar, Babiller ve Asurlar bu bölgeye egemen olmuşlar ve devletlerini kurmuşlardır.
- ☉ Bölgede **dayanıklı yapı malzemesinin bulunması ve sık sık istilaya uğraması** İlk Çağ'a ait mimari eserlerin günümüze ulaşmasını engellemiştir.

resim

a. Sümerler (MÖ 4000 - MÖ 2350)

- ☉ Sümerler Güney Mezopotamya'da Ur, Uruk, Lagas, Kiş gibi **şehir devletlerinden oluşan** bir siyasi topluluktur.
- ☉ M.Ö. 4000 yıllarında Asya'dan göç ettikleri düşünülmektedir.
- ☉ Site adı verilen şehir devletleri **Patesi adlı rahip-kralar** tarafından yönetilmiştir. (..... **Teokratik yönetim**)
- ☉ Kral çevresindeki sitelere hâkim olursa "Lugal", ülkenin tamamında siyasi birliği sağlarsa "Lugal Kalma" unvanını alırdı.
- ☉ Devlet işlerinde **kraliçe** de etkiliydi.
- ☉ Sümerlerde halk **hürler, bazı haklara sahip korunanlar ve hiçbir hakka sahip olmayan köleler** olmak üzere sınıflara ayrılıyordu.
- ☉ **Ekonomi tarıma** dayanıyordu. Bunun yanında ticaret de gelişmişti. Bu amaçla **Anadolu'ya hatta Hindistan'a** bile seyahat ediyorlardı.
- ☉ Sümerler, çok tanrılı bir inanca sahiptirler ve **ölümden sonra yaşam olduğuna** inanmazlardı.
- ☉ Ziggurat adı verilen **yüksek katlara ve çeşitli fonksiyonlara** sahip tapınaklar yapmışlardır.
- ☉ Rahiplerin kontrolündeki Zigguratlar **tahıl ambarı, gözlem evi ve okul** olarak da kullanılmıştır.

Sümer Şehirleri ve Ziggurat

resim

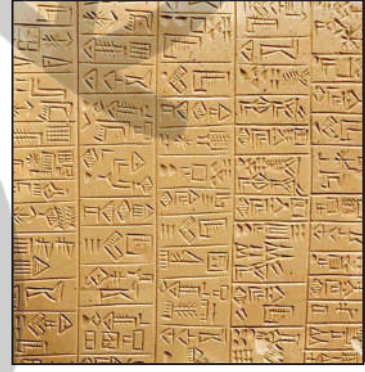

soru

Notlarım

Sümerlerin Uygurlık Tarihine Katkıları

- ✓ Ziggurlara gelen **tarım ürünlerinin kaydedilmesi** için kullanılan **bir-takım işaretler zamanla çivi yazısı halini alarak yazıyı bulmuşlar ve Tarih Çağlarının başlamasını sağlamışlardır.**
- ✓ **Tarihteki ilk yazılı kanunlar** Sümer kralı Urganakina tarafından yapılmıştır.
- ✓ Yazı sayesinde Sümerlere ait **Gılgamış, Tufan ve Büyük Yararılış Destanları** günümüze kadar ulaşmışlardır.
- ✓ **Sulama amaçlı kanallar** inşa etmişlerdir.
- ✓ Toprağı sürmek için **saban kullanmışlar;** tarımın gelişmesini sağlamışlardır.
- ✓ **Mimari alanda sütun, kubbe ve kemer** tarzını kullanmışlardır.
- ✓ **Burçları bulmuşlar, ayı 30 gün yılı 365 gün olarak kabul ederek Ay Takvimini** oluşturmuşlardır.
- ✓ Gece ve gündüzü 12 saate yılı da 12 aya bölmüşlerdir. Astronomide önemli gelişmeler kaydetmişlerdir.
- ✓ Ayrıca **çarpma ve bölme işlemlerini, daireyi 360 eşit parçaya bölmeyi, yüzey ve hacim ölçmeyi** bulmuşlardır.
- ✓ İlk kez **savaş arabası** kullanmışlardır.

Sümerlere Ait Çivi Yazısı Örneği

resim

b. Akadlar (MÖ 2350 - MÖ 2100)

- ☉ **Sami (Arap)** kökenli bir kavimdir.
- ☉ **Kral Sargon** zamanında devlet haline gelmişlerdir. Başkentleri Agade şehridir.
- ☉ **İlk düzenli orduyu kuran** Akadlar, tarihte bilinen ilk **imparatorluğu kurmuşlardır.**
- ☉ Sümer uygarlığını benimsemişler ve bu uygarlığın **Ön Asya'ya yayılmasını sağlamışlardır.**
- ☉ Bir süre Mezopotamya'ya egemen oldularsa da **MÖ 2100'de yıkılmışlardır.**

c. Babiller (Amurrular) (MÖ 2100 - MÖ 539)

- ☉ **Samilerin bir kolu olan Amurrular** tarafından kurulmuşlardır.
- ☉ **Hititler** tarafından yıkılana kadar I. Babil Devleti (MÖ 2100 – 539) ve **Persler** tarafından yıkılana kadar II. Babil Devleti (MÖ 612 – 539) olarak hüküm sürmüşlerdir.

- ☉ **Mutlak krallığın ilk önemli temsilcisi olan Hammurabi, aynı zamanda ceza, mülkiyet ve ticari alanları konu edinen Mezopotamya'nın en gelişmiş kanunlarının da** hazırlayıcısıdır.
- ☉ **Astronomi'ye önem vermişler "Ay ve Güneş tutulmasının" gök cisimlerinin devirli hareketlerinin sonucu olduğunu** ileri sürmüşlerdir.
- ☉ **Sümer uygarlığının etkisinde kalmışlardır.**
- ☉ **Mimaride Mezopotamya'nın en gelişmiş toplumdur.** "Babil'in Asma Bahçeleri" oldukça ünlüdür.

→ Babil Kulesi Tasviri

resim

→ Notlarım

d. Elamlar (MÖ 3000 - MÖ 640)

- ☞ Güneydoğu Mezopotamya'da kurulmuşlardır.
- ☞ Başkentleri Sus şehri olan Elamlar **Asurlular** tarafından yıkılmışlardır.
- ☞ **Madencilik ve seramik** yapımında öne çıkmışlardır.

→ Elamlara ait bir rölyef

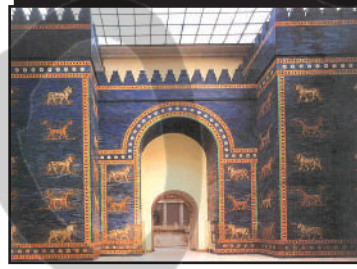

resim

e. Asurlular (MÖ 2000 - MÖ 609)

- ☞ Arap kökenlidirler. Başkentleri **Ninova** 'dır.
- ☞ Dünya tarihinde bilinen ilk **düzenli kütüphaneyi** kullanmışlardır.

- ☞ **Cezaları oldukça sert** kanunları vardır.
- ☞ **Karum denilen ticaret kolonileri** kurmuşlardır. En büyük Karum, Kayseri-Kültepe'deki Kaniş'tir.
- ☞ Ticaret sayesinde Anadolu'ya yazıyı getirmişler (Kayseri-Kültepe) ve **Anadolu'da Tarih Çağlarını** başlatmışlardır.
- ☞ Ticaret amacı ile Lidyalıların açtığı **Sard'dan başkentleri Ninova'ya kadar uzanan "Kral Yolu"nu** kullanmışlardır.
- ☞ **Kaya oymacılığında** ilerlemişlerdir.

→ İhtar kapısı

resim

etkinlik

? Örnek 2

Çok tanrılı inanca sahip Sümerlerin tapınaklarına Ziggurat denirdi. Zigguratlar yedi katlı olup toplam üç ana bölümden oluşur. İlk katlar erzak deposu, orta katlar okul ve tapınak, son katlar ise rasathane olarak kullanılmıştır.

Bu bilgiye göre Sümerlerle ilgili,

- Bilimsel çalışmalar yapmışlardır.
- Tapınakların kültürel fonksiyonları da vardır.
- Din görevlileri toplumda önemli görevler üstlenirlerdi.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A. Yalnız I B. Yalnız II C. Yalnız III
D. I ve III E. I, II ve III

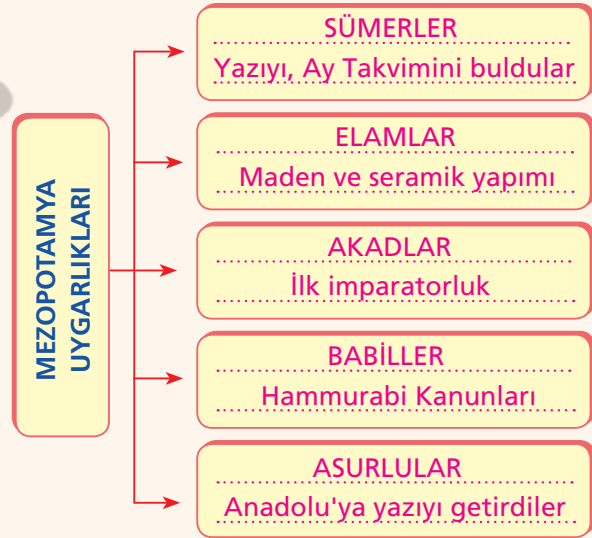
Çözüm 2

Zigguratların rasathane olarak kullanılması birinci öncüldeki yargıya; erzak deposu, okul, tapınak gibi hizmetler vermesi ikinci öncüldeki yargıya; tapınakların önemli ve farklı alanlarda rol üstlenmesi de din görevlilerinin toplumdaki önemini arttıracığından üçüncü öncüldeki yargıya ulaşılır.

Notlarım

etkinlik

Aşağıdaki tabloya Mezopotamya uygarlıkları ve her uygarlığın temel özelliklerinden birini yazınız.

Orta Asya Uygarlığı

- Orta Asya'da yapılan kazılarda Anav, Afanesyovo, Andronova, Karasuk, Tagar kültürleri ortaya çıkarılmıştır.
- Tarihi MÖ 5000 yıllarına kadar uzanan bu kültürler Orta Asya'da kurulan Türk devletlerini birçok yönden etkilemiştir.

Orta Asya Kültürleri

Anav Kültürü (MÖ 5000-1000):

- Orta Asya'nın en eski kültürüdür.
- Bugünkü Türkistan bölgesindedir.
- Yerleşik yaşam ve tarım dair kalıntılar bulunmuştur.

Afanesyovo Kültürü (MÖ 3000-1700):

- Türklerin en eski kültürüdür.
- Altay – Sayan Dağları'nın kuzeybatısındadır.
- Türklerin avcı ve savaşçı özelliklerini yansıtmaktadır.
- At, binek ve yük hayvanı olarak kullanılmıştır.
- Orta Asya Uygarlığının temelini oluşturmuştur.

resim

Andronova Kültürü (MÖ 1700 -1200):

- Orta Asya topraklarında en geniş alana yayılmışlardır.
- Altaylardan Ural Dağları'na Hazar Denizi'nin doğusuna kadar uzanmaktadır.
- Türklerin ilk kez tunç ve altını işledikleri ve çeşitli eserler yaptıkları dönemdir.

Karasuk Kültürü (MÖ 1200-700):

- Karasuk Nehri çevresinde oluşmuştur.
- Orta Asya'da demirin ilk kez Türkler tarafından işlendiği dönemdir.
- Dokumacılık yapılmıştır.

Karasuk Kültürüne ait eserler

Tagar Kültürü (MÖ 700-100):

- Abakan Bölgesinde görülmüştür.
- Bölgede çok sayıda hançer, ok uçları, bilezik ve küpe gibi madeni esyalara rastlanmıştır.
- Bölgedeki kültürlerin içinde en genç ve gelişmiş olanıdır.

Tagar Kültürüne ait eserler

resim

soru

Notlarım

İskit (Saka) Uygarlığı

- ⌚ MÖ VII. yüzyıldan başlayarak **Karadeniz'in kuzeyi ve Kazakistan** civarında etkili olmuşlardır.
- ⌚ Göçebe bir hayat sürmeleri, koyun yetiştirmeleri, iyi ok kullanmaları, ölenleri atlarıyla gömmeleri, dillerine ait bazı örnekler
.....
onların Türk olduklarını gösteren delillerdendir.
- ⌚ En tanınmış hükümdarları **Alp Er Tunga'dır**.....
- ⌚ "Bozkırların kuyumcuları"
..... olarak tanımlanmışlardır.
- ⌚ Altın ve gümüşten yaptıkları **at koşumları, kemer tokaları maden işlemeciliğinde ileri seviyede olduklarını**
..... gösterir.
- ⌚ Eserlerinde at, geyik, kuş motifleri gibi genellikle hayvan üslubu hâkimdir.
- ⌚ Medler ve Perslerle..... savaşmışlardır.

- ⌚ İskit-Pers savaşları **İskitlerin Alp Er Tunga, İranlıların da Şehname** destanlarına konu olmuştur.
- ⌚ Yunanlılarla ticaret yapmışlar, MÖ II. yüzyılda yıkılmışlardır.
- ⌚ Bugünkü **Yakut Türkleri**....., Sakaların torunlarıdır.

İskitler

Mısır Uygarlığı

- ⌚ Mısır Uygarlığı **Afrika Kıtası'nın kuzeyine Nil Nehri boyunca**
..... kurulmuştur.
- ⌚ Başlangıçta "nom" adı verilen **şehir devletleri halinde** ortaya çıkan Mısır Uygarlığında, Kral Menes siyasi birliği sağlamıştır (MÖ 3000).
- ⌚ "Firavun" adı verilen ve sınırsız bir gücü olan **tanrı-krallar** tarafından yönetilen Mısır, sınırlarını Suriye'ye kadar genişletmiştir.
- ⌚ MÖ 1280 yılında **Suriye hâkimiyeti için Hititlerle** yaptıkları savaşı sona erdiren Kadeş Antlaşması, tarihin bilinen ilk yazılı antlaşmasıdır.
- ⌚ Mısır'ın **etrafı çöl ve denizlerle çevrili olduğu**
..... için diğer uygarlıklardan çok az etkilenmiştir.

- ⌚ Mısırlıların yüksek bir uygarlık oluşturabilmesinde **Nil Irmağı ve dini inanışlarının etkisi büyüktür.**
- ⌚ Dinleri çok tanrıdır. **Ölümden sonraki hayata inanmışlar** ve büyük önem vermişlerdir.
- ⌚ Halk **rahipler, askerler, katipler, tüccarlar, çiftçiler ve köleler** olarak sosyal sınıflara ayrılmıştır.
- ⌚ **Firavunları adına yaptıkları "Piramit"** denilen anıt mezarların yanında insan başlı, aslan gövdeli "**Sfenks**" adı verilen heykelleri oldukça dikkat çekicidir.

Notlarım

Mısırlıların Uygarlık Tarihine Katkıları

- ☉ Mısırlılar Nil Nehri'nin tasma zamanını önceden bilebilmek amacıyla astronomiyle uğraşmışlar, "Güneş Yılı" esasına dayalı bilinen ilk takvimi bulmuşlardır.
- ☉ Nil'in taşması ile tarla sınırlarının bozulması, matematik ve geometri alanında gelişme göstermelerine; ondalık sayıları, Pi sayısını (3,14) ve dört işlemi kullanmalarına olanak sağlamıştır.
- ☉ Ölümünden sonraki yaşama inandıkları için ölümlerin bedenlerini korumak üzere mumyalama yöntemleri geliştirmişler, bu sayede tıp ve eczacılık alanlarında ilerlemişlerdir.
- ☉ Mısırlılar "Hiyeroglif" denilen resim yazısını kullanmışlar, yazılarını papirüsler üzerine yazmışlardır.

Piramitler

Mısır Hiyeroglifleri

resim

İran Uygarlığı

- ☉ İran topraklarında önce Medler, sonra da Persler siyasi faaliyet göstermişlerdir.
- ☉ Kuzey ve Batı İran'da yaşayan Medler MÖ VII. yüzyılda bir devlet kurdular.
- ☉ Persler, MÖ 550 yılına kadar Medlere bağlı olarak yaşadılar. Bu tarihte Pers Kralı Kiros önderliğinde Medleri yıkarak önce İran'a ardından Anadolu, Suriye ve Mısır'a hâkim oldular.
- ☉ Pers İmparatorluğu'na Makedonya Kralı Büyük İskender son vermiştir (MÖ 330).
- ☉ Persler sınırsız yetkileri olan krallar tarafından yönetilmişlerdir.
- ☉ Ülkeyi "satraplık" adı verilen eyaletlere bölerek yönetmişlerdir. Bu bölgelerdeki "satrap" adlı valiler merkezin kontrolündedir.
- ☉ Persler, temelinde iyi ile kötünün mücadelesi bulunan "Zerdüştük" dinine mensuptur.

- ☉ Persler ilk kez düzenli bir posta ve istihbarat örgütü kurmuş ulaşımına önem vermişlerdir.
- ☉ Sanatta Anadolu, Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarından etkilenerek Pers Üslubunu oluşturmuşlardır.

Pers Kralı Kiros

resim

Notlarım

Hint Uygarlığı

- ☞ Hint uygarlığı ilk olarak MÖ 4000'de Indus ve Ganj Nehirlerinin etrafında ortaya çıkmıştır.
- ☞ Hint Yarımadası zengin ve verimli topraklara sahip olduğundan sık sık istilaya uğramış, bu nedenle güçlü tek bir devlet bölgeye sürekli hâkim olamamıştır.
- ☞ MÖ 1500'lerde Orta Asya'dan gelen Ari'ler Hindistan'ı işgal etmişler fakat merkezi bir otorite sağlayamadıkları için bölgenin "racalık" denilen küçük prenslikler halinde yönetilmesine neden olmuşlardır.
- ☞ Ariler ayrıca "kast sistemi" denilen, meslek ve statülerin babadan oğula geçtiği sistemi de kurmuşlardır.
- ☞ Dinleri çok tanrıdır. Başlıca dinleri arasında Hinduizm, Brahmanizm, Manihaizm ve Budizm yer almaktadır.

- ☞ Hindistan'la ilgili ilk bilgiler "Veda" adı verilen dinî metinlerde bulunmuştur.
- ☞ Hindistan zamanla tarihi "Baharat Yolu'nun" merkezi olmuştur.
- ☞ Ganj Nehri, Hinduizm inancına göre kutsaldır ve insanlar için kurtuluş yoludur.

Hindistan'da kutsal sayılan Ganj Nehri'nde insanlar ve kutsal kabul edilen inekler bir arada

KAŞT SİSTEMİ

- * Bu sistemde farklı sosyal sınıflardan oluşan halk arasında hukuki eşitlik yoktur.
- * Ayrıca kast, sınıflar arası geçiş veya sosyal ilişkileri de kısıtlamıştır.
- * Kastlar arasında akrabalık ve evlilik söz konusu olamaz.

Kast sistemde halk;

- ☞ Din adamları (Brahmanlar)
- ☞ Soylular, racalar ve askerler (Kşatriyalar)
- ☞ Tüccar ve çiftçiler (Vaysiyalar)
- ☞ Zanaatkâr ve işçiler (Südralar)
- ☞ Kast dışı olan ve hiç hakkı olmayan Paryalardan oluşur.
- * Kast Sisteminin varlığı Hint halkının kaynaşmasını engellemiş ve onların bir millet haline gelmelerini geciktirmiştir.

Örnek 3

Mezopotamya Uygarlığı Fırat ve Dicle Nehirleri arasında, Mısır Uygarlığı Nil Nehri kıyılarında ve Hint Uygarlığı Ganj Nehri etrafında ortaya çıkmıştır.

Bu bilgiye göre,

- I. Nehir kıyıları yerleşik hayata geçmek için uygun koşullar sağlamıştır.
- II. Nehirlere kıyası olmayan bölgelerde medeniyetler gelişmemiştir.
- III. Coğrafi şartlar insanlık tarihinin gelişiminde en önemli etkenlerden biridir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Çözüm 3

Mezopotamya, Mısır ve Hint uygarlıklarının ortak özelliği üçünün de akarsu çevresinde ortaya çıkmasıdır. Bu nedenle birinci ve üçüncü öncüldeki yargılara ulaşılabilir. Verilen paragrafta nehir kıyası olmayan yerlerde medeniyetlerin gelişmediği yargısına ulaşmak için yeterli bir bilgi yoktur.

Çin Uygarlığı

- ☞ Sarı Irmak boylarında kurulmuş olan Çin, Asya'nın güneydoğusunda yer almaktadır.
- ☞ Çin uygarlığının oluşmasında Çin kültürünün yanında Türk, Moğol ve Tibet kültürleri de etkili olmuştur.
- ☞ Asya'da yerleşik yaşamın ilk temsilcileridirler.
- ☞ Çin, aynı zamanda dünyanın en eski süreklilik gösteren uygarlıklarındandır.
- ☞ MÖ 3. yüzyılda merkezi otorite sağlanarak güçlü bir imparatorluk haline gelmişlerdir.
- ☞ Çin'in yönetimi birbiri ardından devam eden hanedanlar şeklindedir.
- ☞ Çinliler imparatorlarını "Tanrının Oğlu" olarak nitelendirerek, onun kutsal olduğuna inanmışlardır.
- ☞ Çin, tarihi "İpek Yolu'nun" merkezi olduğundan Çin'den Avrupa içlerine kadar uzanan coğrafyada ticaret gelişmiştir.
- ☞ Çinliler İpek Yolu egemenliği için Orta Asya Türkleri ile uzun süreli mücadeleler yapmışlardır.
- ☞ Çinliler MÖ 1500'lerden itibaren kendilerine özgü olan ve halen kullanılan bir nevi şekil yazısına benzer yazıyı kullanmışlardır.
- ☞ Ekonomide tarım önemli bir yer tutmakla birlikte İpek Yolu sayesinde ticaret hayatında da ileri gitmişlerdir.
- ☞ Yaygın dinler Konfüçyüscülük, Taoizm ve Budizm'dir.
- ☞ Halk asiller ve köylüler olarak sınıflandırılmıştır.

resim

Çinlilerin Uygarlık Tarihine Katkıları

- ☞ MÖ XI. yüzyılda mürekkebi bulmuşlar ve yazılarını ipek üzerine yazmışlardır.
- ☞ Kâğıdı icat eden Çinliler, MS 650 yılında tahta baskı kalıpları ile ilk matbaayı kurmuşlardır.
- ☞ Barut ve pusula Çinliler tarafından icat edilmiştir.
- ☞ İpek ve ipek böcekçiliği alanında ilerlemişlerdir.
- ☞ MÖ 3. yüzyılda kuzeyden gelen Hun akınlarından korunmak amacıyla ile Dünya'nın en büyük taş yapılarından olan "Çin Seddi'ni" yapmışlardır.

Çin Seddi Önünde Türkler

resim

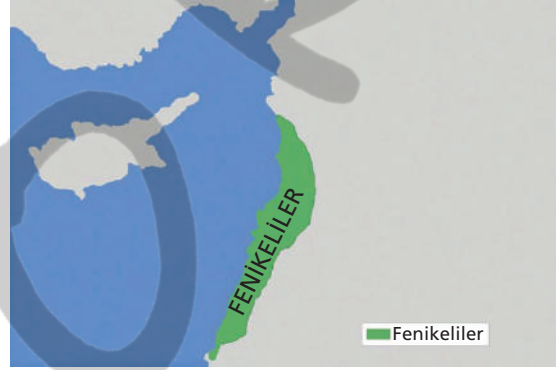
Notlarım

Doğu Akdeniz Uygarlığı

a. Fenikeliler

- ☉ Sami ırkına mensupturlar.
- ☉ İlk olarak MÖ 3000 yıllarında Lübnan Dağları ile Doğu Akdeniz kıyıları arasında şehir devletleri biçiminde yaşamışlardır.
- ☉ Yaşadıkları bölgenin tarım ve hayvancılığa uygun olmaması nedeniyle denizcilğe yönelmişler, Akdeniz kıyılarında ticaret kolonileri kurmuşlar ve tarihin ilk "kolonici" devleti olmuşlardır.
- ☉ Fenikeliler Sümer çivi yazısı ile Mısır hiyeroglif yazısını örnek alarak tarihte kullanılan ilk alfabeği geliştirmişlerdir.
- ☉ Fenike alfabesi Yunanlılar ve Romalılar tarafından kullanılmış ve günümüzdeki Latin alfabesinin temelinin oluşturmuştur.

- ☉ Ticaret sayesinde Doğu ile Akdeniz ülkeleri arasında kültürel etkileşimi sağlamışlardır.
- ☉ Kolonicilikte en önemli rakipleri Yunanlılardır.
- ☉ Fenikeliler kolonilerini yurt olarak benimsemedikleri için kısa sürede kolonilerini kaybetmişlerdir.
- ☉ Tarih boyunca sık sık istilaya uğramışlar, nihayet MÖ 65 yılında Roma'ya bağlanmışlardır.

b. İbraniler

- ☉ Sami ırkına mensup olan İbraniler önceleri Yukarı Mezopotamya'da yaşamış, sonraları Filistin'e yerleşmişler ve Hz. Davut zamanında Kudüs merkezli devlet kurmuşlardır (MÖ XI. yüzyıl).
- ☉ İbraniler tek tanrılı din olan "Museviliği" benimsemişlerdir. Bu dinin yalnızca kendi kavimlerine gönderildiğine inanmışlardır (Milli din).
- ☉ Hz. Musa'ya inandıkları için " Museviler "; 12 İsrail kabilesinden birinin adı olan Yehuda'dan dolayı da " Yahudiler " olarak adlandırılmışlardır.

- ☉ Hz. Davut'un oğlu Hz. Süleyman zamanında en parlak dönemlerini yaşamışlardır.
- ☉ Hz. Süleyman'ın ölümünden sonra birlikleri bozulmuş, devletleri "İsrail" ve "Yahudi" (Yuda) olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- ☉ Kralları genellikle Hz. Davut ve Hz. Süleyman gibi peygamberlerdir.
- ☉ İsrail Devleti'ne MÖ VIII. yüzyılda Asurlular, Yahudi Devleti'ne ise MÖ VI. yüzyılda Babiller son vermişler ve Yahudileri sürgün etmişlerdir.
- ☉ Yahudiler, Pers ve Roma hâkimiyetinde yaşadıklarıktan sonra MÖ 70'de ikinci defa sürülmüşlerdir.

→ Süleyman Mabedi

Notlarım

Anadolu Uygarlığı

Anadolu'da "Tarih Öncesi" Dönemlerdeki Önemli Yerleşimler

- * İstanbul, Yarımburgaz (Türkiye'deki en eski yerleşim) - Antalya Karain, Beldibi ve Belbaşı Mağaraları: **Paleolitik Çağ**
- * Diyarbakır Çayönü (ilk köy yerleşimi) - Konya Çatalhöyük (ilk şehir yerleşmesi) : **Neolitik Çağ**
- * Çorum Alacahöyük - Çanakkale Kumtepe ve Truva - Denizli Beycesultan: **Bakır Çağı**
- * Ankara'da Ahlatlıbel - Kayseri Kültepe (Asur ticaret kolonileri sayesinde Anadolu'ya yazı geldi.): **Tunc Çağı**
- * Burdur Hacılar (ilk şehir surları) : **Demir Çağı**
- * Anadolu'daki Burdur Hacılar, Çanakkale Truva, Yozgat Alişar, Çorum Alacahöyük gibi bazı yerleşim yerleri, **tarih öncesi çağlarda kurulmuş, varlıklarını daha sonraki dönemlerde de devam ettirmiştir.**

☞ Anadolu, tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış ve sık sık istilaya uğramıştır.

Bu durumun nedenleri:

- ✓ Asya-Avrupa arasındaki coğrafi konumu ve denizlerle çevrili oluşu
- ✓ İklim şartlarının elverişli olması
- ✓ Topraklarının verimli olması
- ✓ Ticaret yolları üzerinde yer alması

☞ Anadolu, Doğu ve Batı uygarlıklarının birbirini etkilemesini sağlamış ve gelişimini hızlandırmıştır.

a. Hattiler

- ☞ MÖ 2500 yıllarında Hititlerden önce Anadolu'ya yerleşen Hattiler göçlerle Anadolu'ya gelmişlerdir.
- ☞ Hattilere ait süsleme şekilleri Anadolu'nun birçok yerinde görülmüştür. Bu durum **Hattilerin gelişmiş bir uygarlık kurduklarını gösterir.**
- ☞ Hattilere ait en önemli bulgular **Alacahöyük'te ortaya çıkmıştır.**

- ☞ Hititler inanç ve kültür bakımından Hattilerin etkisi altında kalmışlardır.
- ☞ Zamanla **Hititler ile kaynaşmışlardır.** Hititler yaşadıkları ülkeden bahsederken "**Hatti ülkesi**" deyimini kullanmışlardır.

Hattilere Ait Güneş Kursu

Antikçağ Anadolu Uygarlıkları Haritası

Notlarım

b. Hititler (MÖ 1700 - MÖ 700)

- ☞ MÖ 2000 yıllarında Kafkaslardan gelerek Kızılırmak yörelerine yerleşmişler ve Hattiler üzerinde egemenlik kurmuşlardır.
- ☞ Devletin kurucusu I. Hattuşili'dir.
- ☞ Başkentleri Corum yakınlarındaki Hattuşas'tır (Boğazköy).
- ☞ Hattuşas'ın ticaret yollarının kesişim noktasında olması Anadolu hâkimiyetinde önemli rol oynamıştır.
- ☞ MÖ 1400'de Hititlerde imparatorluk devri başlamıştır.

Hititlerin tarihi üç bölüme ayrılmıştır:

- ✓ Eski Devlet (MÖ 1700 - 1400)
- ✓ Yeni Devlet (MÖ 1400 - 1200)
- ✓ Geç Hitit Şehir Devletleri (MÖ 1200 - 700)
- ☞ Suriye egemenliği için Mısırlılara yaptıkları Kadeş Savaşı sonunda yaptıkları "Kadeş Antlaşması (MÖ 1280) tarihte bilinen ilk yazılı antlaşmadır.

- ☞ MÖ 1200'lerde Boğazlar üzerinden gelen Frigler Hitit siyasi birliğini bozmuşlardır.
- ☞ Hititler, MÖ 700 yılına kadar Güneydoğu Anadolu'da şehir devletleri biçiminde yaşamışlardır.

Hattuşaş Şehir Duvarları

resim

Hititlerde Siyasi ve Kültürel Yapı

- ☞ İlk yıllarda feodal bir yapı varken zamanla krallar güçlerini artırmış ve merkezden valiler atamak suretiyle merkezî bir yapı oluşturmuşlardır.
- ☞ Krallar, tanrıdan aldıkları yetkiyle başkomutan, başrahip ve baş yargıç görevlerini üstlenirdi (askeri, dini ve hukuki lider).
- ☞ Kralları denetleyen ve soylulardan oluşan Pankuş Meclisi zamanla bir danışma organı olmuştur.
- ☞ "Tavananna" adı verilen kraliçe kraldan sonra en yetkili kişidir.
- ☞ Hititler yazıda "Hitit Hiyeroglifi" denilen resim yazısını ve Asurlular aracılığı ile öğrendikleri "çivi yazısını" kullanmışlardır.
- ☞ Hitit kralları öldükten sonra tanrılarına hesap vermek için dönemlerine ait olayları tarafsız bir şekilde "Anal" adı verilen yıllıklara yazdırmışlardır.

- ☞ Böylece tarihte bilinen ilk "Tarih Yazıcılığı" ortaya çıkmıştır.
- ☞ Çok tanrılı bir inanca sahiptirler. Bu nedenle Hititler döneminde Anadolu'ya "Bin Tanrı ili" adı verilmiştir.
- ☞ Hititler, aile hukukuna önem vermişler, evlilik ve miras gibi konularda düzenlemeler yaparak tarihte bilinen ilk "Medeni Kanunu" oluşturmuşlardır.
- ☞ Halk soylular, rahipler, hürler ve köleler olarak sınıflara ayrılmış, ancak kölelere de mülkiyet hakkı tanınmıştır.
- ☞ Ekonomi tarım, ticaret ve hayvancılık faaliyetlerine dayanmıştır.
- ☞ Hititlerde kabartma sanatı ve anıt mimarisi gelişmiştir. İvriz ve Yazılıkaya Kabartmaları (Konya) en önemli eserleri arasındadır.

resim

resim

Notlarım

c. İyonyalılar (MÖ 12. yy – MÖ 4. yy)

- ⑥ İzmir ile Büyük Menderes Irmağı arasındaki bölge İyonya olarak adlandırılır.
- ⑥ Yunanistan'dan gelen Akalar MÖ 12. yüzyılda bölgeye yerleşip, Milet, Efes, Foça ve İzmir gibi şehir devletleri kurmuşlardır.
- ⑥ İyonya şehir devletlerini önce krallar, ardından asillerin oluşturduğu oligarşiler (iktidarın bir grubun elinde olması), son olarak da demokrasiler yönetmişlerdir.
- ⑥ Anadolu, Ege ve Akdeniz kıyılarında ticaret kolonileri kurmuşlar, ticaret sayesinde Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarıyla ilişki içinde olmuşlardır.
- ⑥ Fenikelilerin harf yazısını geliştirerek kullanmışlar ve batıya aktarmışlardır.

- ⑥ Şehir devletleri şeklinde örgütlenmeleri ve özgür düşüncenin benimsenmesi İyonya'da bilim ve sanatın gelişmesine neden olmuştur. Matematikte Tales ve Pisagor, felsefede Diyojen, tıpta Hipokrat ve tarih alanında Herodotus ünlü isimlerdir.
- ⑥ İyonyalılar anıtsal mimari ve heykel sanatında ilerleme kaydetmişlerdir.

Efes'te Bulunan Selsüs Kütüphanesi

d. Urartular (MÖ 900 - MÖ 600)

- ⑥ Urartu Devleti Asya kökenli Hurri kabileleri tarafından MÖ IX. yüzyılda Van Gölü çevresinde kurulmuştur.
- ⑥ Başkenti Tuşpa (Van) 'dır.
- ⑥ I. Sardur tarafından, kurulan devlet yaklaşık 200 yıl boyunca Doğu Anadolu'da önemli bir güç oluşturmıştır.
- ⑥ Asurlular ve Kimmerler'in saldırılarıyla yıpranan Urartular Med'ler tarafından yıkılmıştır.
- ⑥ Tarım ve hayvancılıkla uğraşan Urartular, sulama kanalları ve su bentleri açarak verimi artırmayı amaçlamışlardır.
- ⑥ Urartular taş ve maden işlemeciliğinde oldukça ilerlemişlerdir.
- ⑥ Mezarlarını oda biçiminde yaparak içine çeşitli eşyalar koymuşlardır.

Van Kalesi

Notlarım

e. Frigyalılar (MÖ 800 - MÖ 676)

- ☞ MÖ 1200 yıllarından sonra, **Trakya'dan göç eden Frigler ilk siyasi birliklerini MÖ 750'li yıllarda kurmuşlardır.**
- ☞ **Devletin kurucusu başkent Gordion'a (Ankara-Polatlı yakınlarında) adını veren Gordios'dur.**
- ☞ **En güçlü devirleri, kral Midas dönemidir.**
- ☞ **Frig Devletine, Kafkaslar üzerinden gelen Kimmerler son vermişlerdir (MÖ 676).**
- ☞ **Frigyalıların ekonomileri tarım, hayvancılık ve ticaret faaliyetlerine dayanmıştır.**
- ☞ **Tarım ve hayvancılık faaliyetlerini korumak amacıyla sert kanunlar yapmışlardır. Örneğin, saban kırma ve öküz öldürme suçuna ölüm cezası vermişlerdir.**
- ☞ **En büyük tanrı bereket tanrıçası olarak kabul edilen Kibele'dir.**

- ☞ **Frig sanatının ve mimarisinin en önemli örnekleri Gordion ve Midas şehirlerindeki kayalar içine oyulmuş sığınaklardır.**
- ☞ **Tapates ismi verilen halı ve kilimleri meşhur olmuştur.**
- ☞ **Fabl adı verilen hayvan hikâyeleri ilk kez Frigler döneminde ortaya çıkmıştır.**

Midas Kral Mezarı

f. Lidyalılar (MÖ 687 - MÖ 546)

- ☞ **Gediz ve Küçük Menderes nehirleri arasında kalan bölgede Friglerin son dönemlerin ortaya çıkmışlardır.**
- ☞ **MÖ 1200'lerde Anadolu'ya gelerek Hititler ve Friglerin egemenliği altında yaşayan Lidyalılar, Kral Giges döneminde başkenti Sard (Sardes) olan bağımsız bir devlet kurdular.**
- ☞ **MÖ 546'da Pers saldırıları sonucu yıkıldılar.**
- ☞ **Lidya krallıkla yönetilmiş, devlet yönetiminde tüccarlar ve arazi sahibi soylular da etkili olmuştur.**
- ☞ **Tarihte ilk defa parayı kullanan Lidyalılar, bu sayede ticaretin gelişmesine önemli katkı yapmışlardır.**
- ☞ **Efes'ten başlayıp, Sus'a (Mezopotamya) kadar uzanan "Kral Yolu" olarak bilinen ticaret yolunu açmışlardır.**

- ☞ **"Kral Yolu" sayesinde doğu-batı uygarlıkların birbirlerini etkilemesi ve uygarlıkların gelişmesine de katkı sağlamışlardır.**
- ☞ **Lidyalılarda da ana tanrıça "Kibele" inancı görülmüştür.**
- ☞ **Lidyalılar ülkelerini korumak için "ücretli askerler" tutmuşlar, bu da kısa sürede yıkılmalarına neden olmuştur.**

Lidya Paraları

Notlarım

Ege ve Yunan Uygarlığı

- ☉ Ege ve Yunan Uygarlığı; Ege adaları, Yunanistan, Makedonya, Trakya ve Batı Anadolu'da yaşayan toplulukların oluşturduğu bir uygarlıktır.
- ☉ Ege ve Yunan devletleri MÖ 2000'lerden itibaren şehir devletleri şeklinde örgütlenmişlerdir.
- ☉ Ege ve Yunan devletleri şehirlerdeki tarım alanlarının azlığı, nüfus artışının hızlı olması ve ticaret nedeniyle Ege, Akdeniz ve Karadeniz'de koloniler kurmuşlardır.
- ☉ Koloni faaliyetleri Mısır, Mezopotamya ve Anadolu uygarlıklarıyla etkileşime geçmelerine neden olmuştur.

resim

c. Eski Yunan (MÖ 1200 - MÖ 337)

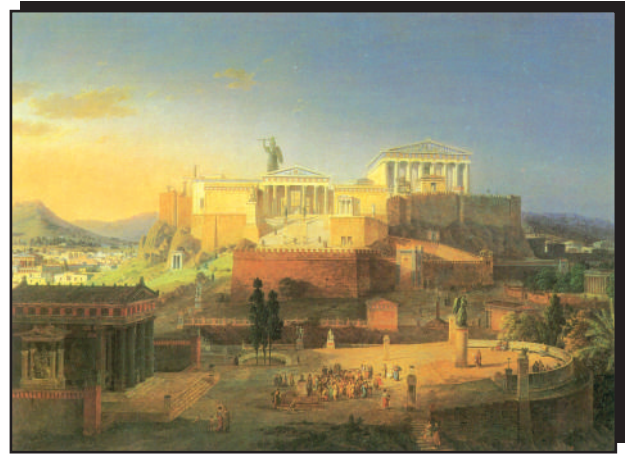
- ☉ MÖ 1200'de Yunanistan'a girerek Akaların egemenliğine son veren Dorlar "Polis" denilen şehir devletlerini kurmuşlardır.
- ☉ Atina, Tebai, Korint ve Sparta en önemli şehir devletleridir.
- ☉ Yunanistan'da her polis (şehir) ayrı bir devlet olarak iç ve dış işlerinde bağımsız hareket etmişlerdir.
- ☉ Şehir devletleri Perslere karşı birlikte savaşmış ve başarılı olmuşlardır (MÖ VI. yy).
- ☉ Yunan şehirlerini kendi egemenlikleri altında birleştirmek isteyen Atina ve Sparta devletleri arasında Peloponnes Savaşları yapılmış ve Sparta galip gelmiştir. (MÖ V. yy)
- ☉ MÖ 337'de Makedonyalı Büyük İskender'in egemenliğine girmişlerdir.

a. Girit (MÖ 3500 - MÖ 1200)

- ☉ Girit Adasında kurulmuştur.
- ☉ Ege uygarlıklarının en eskisidir.
- ☉ En önemli yerleşim yeri Knossos'dur.
- ☉ MÖ 1200'de Dorlar tarafından yıkılmışlardır.
- ☉ Denizcilik alanında ileri gitmişler Mısır ve Ön Asya Uygarlıkları ile ilişkiler kurmuşlardır.

b. Miken (Aka) (MÖ 2000 - MÖ 1200)

- ☉ MÖ 2000'lerde Akalar tarafından Mora Yarımadası'nda kurulmuştur.
- ☉ Girit Uygarlığının etkisi ile gelişmiştir.
- ☉ Kral Agamemnon zamanında Boğazların hâkimiyeti için Truvalılarla savaşmışlardır.
- ☉ MÖ 1200'de Dorlar tarafından yıkılmışlardır.

Yunan Uygarlığının Merkezi Akropolis

resim

➔ Notlarım

Yunanlılarda Siyasi ve Kültürel Yapı

Yunan şehir devletleri başlangıçta krallar tarafından yönetiliyordu. Ancak **asillerin güçlenerek idareyi ele geçirmeleri üzerine aristokratik**

hükümetler kurulmuştur.

Orta sınıf ile aristokratlar arasındaki siyasi mücadeleye Yunanistan'da yasaların yazılı hale gelmesi ve hukuk kavramının

gelişmesinde önemli etken olmuştur.

Yunanistan'ın ilk yazılı kanunları "Drakon Kanunlarıdır."

Bu kanunları Solon ve Klistenes daha da geliştirmişlerdir.

Sınıf farklılıklarının ortadan kaldırılması için çıkarılan kanunlar

halkın yönetime katılımını arttırarak "demokrasiye" geçişi hızlandırmıştır.

resim

Örnek 2

Ege ve Yunan şehir devletlerinin Ege, Akdeniz ve Karadeniz'de koloncilik faaliyetlerinde bulunmalarında aşağıdakilerden hangisinin etkisi olduğu savunulamaz?

- A) Dini inanışlarını yaymak istemeleri
- B) Tarıma elverişli topraklarının az olması
- C) Yoğun nüfus artışının yaşanması
- D) Kolay ulaşım imkanı bulmaları
- E) Ticaret yapmak istemeleri

Çözüm 2

Ege ve Yunan şehir devletlerinin koloncilik faaliyetinde bulunmasına tarıma elverişli topraklarının az olmasının, yoğun nüfus artışı yaşanmasının, gemilerle kolayca ulaşım imkânı bulmalarının ve ticaret tapma isteklerinin etkisi olduğu savunulabilir. Dinlerini yaymak gibi bir amaçları yoktur.

Yunanlılar çok tanrılı bir inanca sahiptir. Tanrıların **Olimpos Dağında yaşadıklarını** ve insanlar gibi evlendiklerini, birbirleri ile kavga ettiklerini, çocuk sahibi olduklarını düşünmüşlerdir.

Yunanlılar tanrıları adına **Olimpos Dağı** çevresinde spor karşılaşmaları başta olmak üzere, müzik ve şiir yarışmaları düzenlerdi. İlk kez **MÖ 776 yılında düzenlenen oyunlar günü** müz olimpiyatlarının başlangıcıdır.

Fenikelilerin harf yazısını ve Mısırlıların Güneş takvimini geliştirerek kullanmışlardır.

Yunanlılar **felsefe, tarih, aritmetik, geometri, tıp ve astronomi** alanlarında ileri gitmişlerdir.

Yunan edebiyatının en meşhur eserleri **Homeros'un İlyada ve Odissea** destanlarıdır.

etkinlik

Aşağıdaki devletler ile uygarlık tarihine yaptıkları katkıları eşleştiriniz.

DEVLETLER	
d	Mısırlılar
f	Sümerler
b	Çinliler
c	Lidyalılar
a	Hititler
g	Yunanlılar
e	Fenikeliler

UYGARLIK TARİHİNE YAPTIĞI KATKILAR	
a.	Mısırlılarla tarihteki ilk antlaşmayı imzalamışlardır.
b.	Barut ve kağıdı bulmuşlardır.
c.	Parayı ilk kullanan devlettir.
d.	İlk Güneş takvimini geliştirmişlerdir.
e.	İlk alfabeyi oluşturmuşlardır.
f.	İlk Ay takvimini geliştirmişlerdir.
g.	Olimpiyat oyunlarının temelini atmışlardır.

Notlarım

d. İskender İmparatorluğu (MÖ 359 - MÖ 323)

- ☞ Makedonya Kralı II. Filip'in Yunan şehir devletlerini birleştirerek Helen birliğini kurmasından sonra MÖ 336'da oğlu İskender tahta çıkmıştır.
- ☞ Büyük İskender Perslere karşı çıktığı Asya Seferinde Granikos ve İssos Savaşları'nda yendiği Pers İmparatorluğu'na son vermiştir.
- ☞ Anadolu, Suriye, Mısır, Mezopotamya ve İran'ı içine alarak Hindistan'a kadar uzanan ilk çağın en büyük imparatorluklarından birini kurmuştur.
- ☞ Ordusunun isteksizliği yüzünden Hindistan'dan Babil'e dönen Büyük İskender hastalanarak MÖ 323 yılında ölmüştür.
- ☞ Ölümüyle imparatorluk toprakları komutanları arasında bölünmüştür.

resim

İskender'den sonra kurulan devletler:

- ☞ Ptolomeler Krallığı, (MÖ 321 - 30), (Mısır)
- ☞ Antigonitler Krallığı, (MÖ 279 -168), (Makedonya)
- ☞ Seleukoslar Krallığı, (MÖ 321 - 64), (Anadolu ve Mezopotamya)

Seleukosların parçalanmasıyla kurulan devletler:

- ☞ Kuzey Batı Anadolu'da Bitinya Krallığı
- ☞ Karadeniz'in güney kıyılarında Pontus Krallığı
- ☞ Orta Anadolu'da Kapadokya Krallığı
- ☞ Batı Anadolu'da Bergama Krallığı

Helenistik Dönem (MÖ 330-30)

- ☞ Büyük İskender'in Asya Seferiyle doğu ve batı uygarlıklarının birbirleri ile kaynaşması sonucu "Helenistik Dönem" denilen 300 yıl kadar süren yeni bir uygarlık ortaya çıkmıştır.
- ☞ Helenistik Dönemin oluşmasında Yunan, Anadolu, Mezopotamya, Mısır ve İran medeniyetlerinin katkısı olmuştur.
- ☞ Bu dönemde Yunan şehir devletleri örneğine göre çok sayıda şehir kurulmuştur.
- ☞ Bunlardan en meşhuru, İskender'in kendi adıyla anılan, Mısır'daki İskenderiye şehridir.
- ☞ Helenistik Dönemde matematik, tıp, coğrafya ve felsefe alanında büyük gelişmeler yaşanmıştır.
- ☞ Anadolu'da Milet, Efes ve Bergama önemli kültür merkezleri haline gelmiştir.

- ☞ Bergama'daki Asklepeion sağlık merkezi, 200.000 cilt kitap barındıran kütüphanesi ve Zeus Sunağı çok önemlidir.
- ☞ Bergamalılar parşömen kâğıdını icat ederek birçok eserin günümüze kadar ulaşmasını da sağlamışlardır.
- ☞ Helen uygarlığı Roma uygarlığının da temel taşı olmuştur.

Bergama

resim

etkinlik

Notlarım

Roma Uygarlığı

- ☞ Roma şehri MÖ 753 yılında Romulus tarafından bugünkü İtalya'nın Latium bölgesinde, Tiber Irmağı'na bakan tepelerde kurulmuştur.
- ☞ Roma medeniyetinin kurulmasında İtalikler, Etrüskler ve Latinler önemli rol oynamıştır.
- ☞ Roma siyasi tarihi sırasıyla Krallık, Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerine ayrılır.

Krallık Dönemi (MÖ 735 - 510):

- ☞ Krallar İhtiyarlar Meclisi tarafından önerilir, Halk (Kuria) Meclisi tarafından seçilirdi.
- ☞ Kral asiller meclisine (senato) karşı sorumludur.
- ☞ Roma'da halk, Patriciler, Plebler ve köleler olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştı.
- ☞ Patriciler; Romalı olan asil kimselerdi. Devlet memurluğu ile askerlik görev-

lerini

bunlar yerine getirirdi. Senato ve halk meclisinin üyeleri de yalnız bunlardan seçilirdi.

- ☞ **Plebler;** asiller dışındaki hür Roma halkıdır. Bunların yönetimde hiçbir hakları yoktu.
- ☞ **Köleler;** köle ana babadan dünyaya gelenler ile savaşlarda esir edilenlerden meydana geliyordu. Hiçbir hakları olmayan köleler, efendileri tarafından azat edilirse Pleb sınıfına geçebilirlerdi.

Roma'nın Sembolü

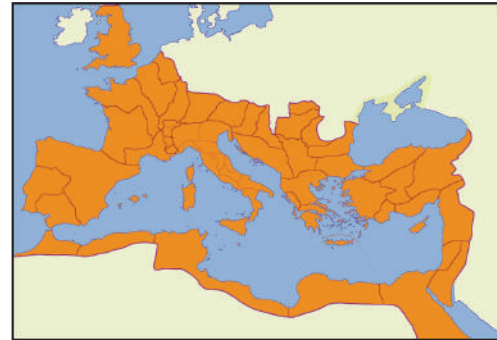

resim

Cumhuriyet Dönemi (MÖ 510 - MÖ 27)

- ☞ Patrici ve Pleb sınıfları arasındaki mücadele sonunda MÖ 510 yılında Cumhuriyet rejimine geçilmiştir.
- ☞ Bu dönemde devlet bir yıl için seçilen iki "konsül" tarafından yönetilmiştir.
- ☞ Konsüller birbirlerine ve Senatoya (asiller meclisi) karşı sorumludur.
- ☞ Olağanüstü durumlarda Konsüllerden birinin yetkilerini diğer Konsüle devretmek suretiyle sınırsız yetkilerle donatılan "Diktatörlük" yönetimini benimsedikleri görülmüştür.
- ☞ Roma'nın sınırları Cumhuriyet döneminde çok genişlemiştir.
- ☞ MÖ III. yüzyılda Romalılar, önce İtalya yarımadasına hâkim olmuşlardır.
- ☞ Kuzey Afrika'daki Kartacalılarla giriştikleri "Pön" savaşlarını kazanarak, Kuzeybatı Afrika'yı Roma'ya bağlamışlardır.

- ☞ Genişlemesini sürdüren Roma; Kuzey ve Batı Avrupa, Anadolu, Suriye Filistin ve Mısır'ı da egemenliği altına alıp, Akdeniz havzasına hâkim olmuştur.
- ☞ Sınırların genişlemesinde düzenli Roma ordusunun etkisi büyüktür. Roma ordusunun temelini lejyonlar (askeri birlikler) meydana getirmiştir.

Roma İmparatorluğu

resim

Notlarım

İmparatorluk Dönemi (MÖ 27 - MS 395):

- ☉ Roma'da sınıf çatışmalarının yaşandığı bir dönemde bu durumu fırsat bilen Konsül Jul Sezar tüm yetkileri eline alarak diktatörlüğünü ilan etmiş ve Cumhuriyet yönetimine son vermiştir.
- ☉ Sezar'ın öldürülmesinden sonra Roma Senatosu'nun MÖ 27'de Octavianus'a kutsal anlamına gelen "Agustus" unvanını vermesiyle imparatorluk dönemi başlamıştır.
- ☉ Bu dönemde halkın refah seviyesi yükseltilmeye çalışılmıştır.
- ☉ MS III. yüzyıldan itibaren Roma iç ve dış sorunlarla sarsılmaya başlamıştır.
- ☉ MS 395'te Batı ve Doğu Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- ☉ Batı Roma, kuzeyden gelen kavimlerin baskılarıyla MS.476'da; Bizans adını alan Doğu Roma İmparatorluğu ise

resim

Osmanlılar tarafından 1453'te ortadan kaldırılmıştır.

Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasının nedenleri:

- ✓ Merkezi otoritenin zayıflaması
- ✓ Kavimler Göçü
- ✓ Uzun süreli savaşlar
- ✓ İç isyan ve karışıklıklar

Roma'nın ilk İmparatoru Octavianus'un Büstü ←

Romalılarda Siyasal ve Kültürel Yapı

- ☉ Patricilerle Plebler arasındaki sınıf çatışmalarını önlemek isteyen Romalılar, Yunan kanunlarından yararlanarak 12 Levha Kanunlarını yapmışlardır (MÖ V. yy).
- ☉ 12 Levha Kanunları Roma Hukuku'nun, Roma Hukuku ise günümüz Batı dünyasında uygulanan hukukun temeli olmuştur.
- ☉ Çok tanrılı inancı benimseyen Romalılar, Yunan tanrılarına Latince isimler vererek Yunanlıların inancını benimsemişlerdir.
- ☉ MS I. yüzyılın başında Roma egemenliğindeki Filistin topraklarında Hıristiyanlık ortaya çıkmıştır.
- ☉ Roma yönetimi uzun süre bu dine karşı çıkmasına rağmen İmparator Konstantin Hıristiyanlığı "Milano Fermanı" ile 313'te serbest bırakmıştır.
- ☉ İmparator Theodosius ise 381'te Hıristiyanlığı Roma'nın resmi dini olarak kabul edilmiştir.
- ☉ Romalılar Fenike alfabesini, günümüzde dünyada yaygın olarak kullanılan "Latin Alfabesi" haline getirmişlerdir.
- ☉ Temeli Mısırlıların Güneş yılı esasına dayalı olan takvimi günümüzde kullanılan "Miladi Takvime" dönüştürmüşlerdir.
- ☉ Romalılar, fetihlerle zenginleştikten sonra başta mimari olmak üzere resim ve heykelticiliğe önem vermişlerdir.

resim

Notlarım

Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans)

- ⦿ Roma İmparatoru I. Konstantin (Büyük Konstantin), 330'da imparatorluğun başkentini yeniden imar ettirdiği Byzantion'a taşıdı. İmparatorun ölümünden sonra Byzantion ismi yerine "Konstantin'in Şehri" anlamına gelen Konstantinopolis (İstanbul) ismi kullanılmıştır.
- ⦿ Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılmasından sonra merkezi İstanbul (Konstantinopolis) olan ve Balkanlar, Anadolu, Suriye, Filistin ve Mısır'ı içine alan doğu bölgelerine Doğu Roma adı verilmiştir.
- ⦿ Doğu Roma'nın en parlak dönemi Justinianus (527 - 565) devridir.
- ⦿ Doğu Romalılar Müslüman Araplar, Sasaniler ve Türklerle mücadele etmişlerdir.
- ⦿ 1071 Malazgirt Savaşı'yla Anadolu'nun büyük bölümünü kaybeden Doğu Roma, Haçlı Seferleri sayesinde Anadolu'yu

yeniden ele geçirmeye çalışsa da Osmanlıların İstanbul'u fethiyle tarih sahnesinden çekilmişlerdir.

Doğu Roma'nın Başkenti İstanbul

Doğu Roma İmparatorluğunda Sosyal ve Kültürel Yapı

- ⦿ Doğu Roma'da ülke toprakları "thema" adı verilen ve başında tekfur adlı yönetici bulunan eyaletlere bölünmüştür.
- ⦿ Batı Roma'da "Latince" kullanılırken, Doğu Roma'da "Yunanca (Greke)" egemen olmuştur.
- ⦿ Batı Roma Hıristiyanlığın "Katolik" mezhebine bağlı iken Doğu Roma "Ortodoks" mezhebine bağlı olmuştur.
- ⦿ Doğu Roma, Latin kültürünün yanında Helen kültürünü de benimsemiştir.
- ⦿ Doğu Roma döneminde İstanbul, Antakya, Efes, İskenderiye, Atina gibi şehirler kültür merkezi haline gelmiştir.
- ⦿ Doğu Roma sanatının en önemli eseri Ayasofya'dır.

Örnek 3

- I. Roma Devleti'ni yöneten krallar; asillerin oluşturduğu senato tarafından teklif edilir, Kuria denilen Halk Meclisi tarafından seçilirdi.
- II. Roma'da cumhuriyet döneminde bütün siyasal işler Forum denilen meydana görüşülürdü. Forum'u da Halk Meclisi oluştururdu.

Bu iki duruma bakarak Roma'da Krallık ve Cumhuriyet devirleriyle ilgili olarak;

- I. Sınıfsal ayrıma dayalı bir yönetim vardır.
- II. Mutlak krallık zayıflamıştır.
- III. Tam demokratik bir yönetim vardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

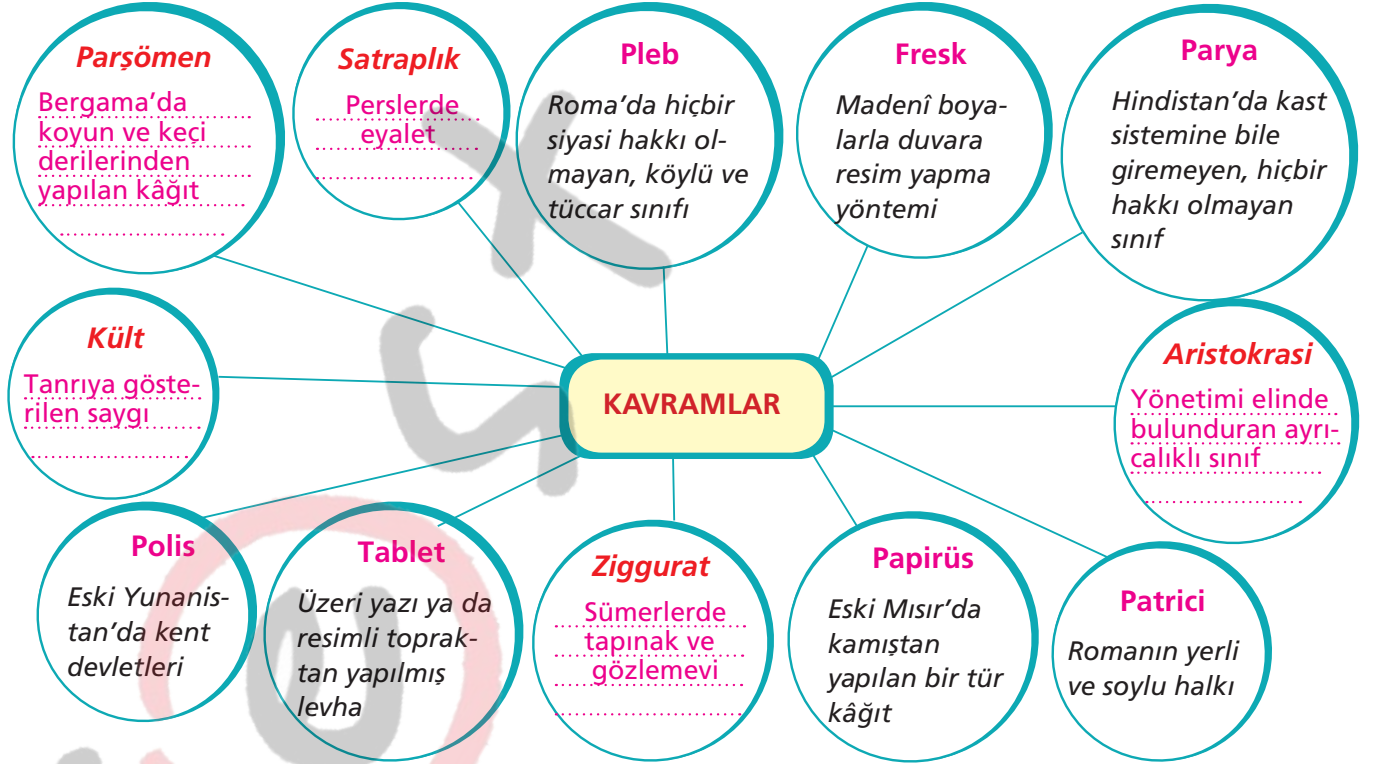
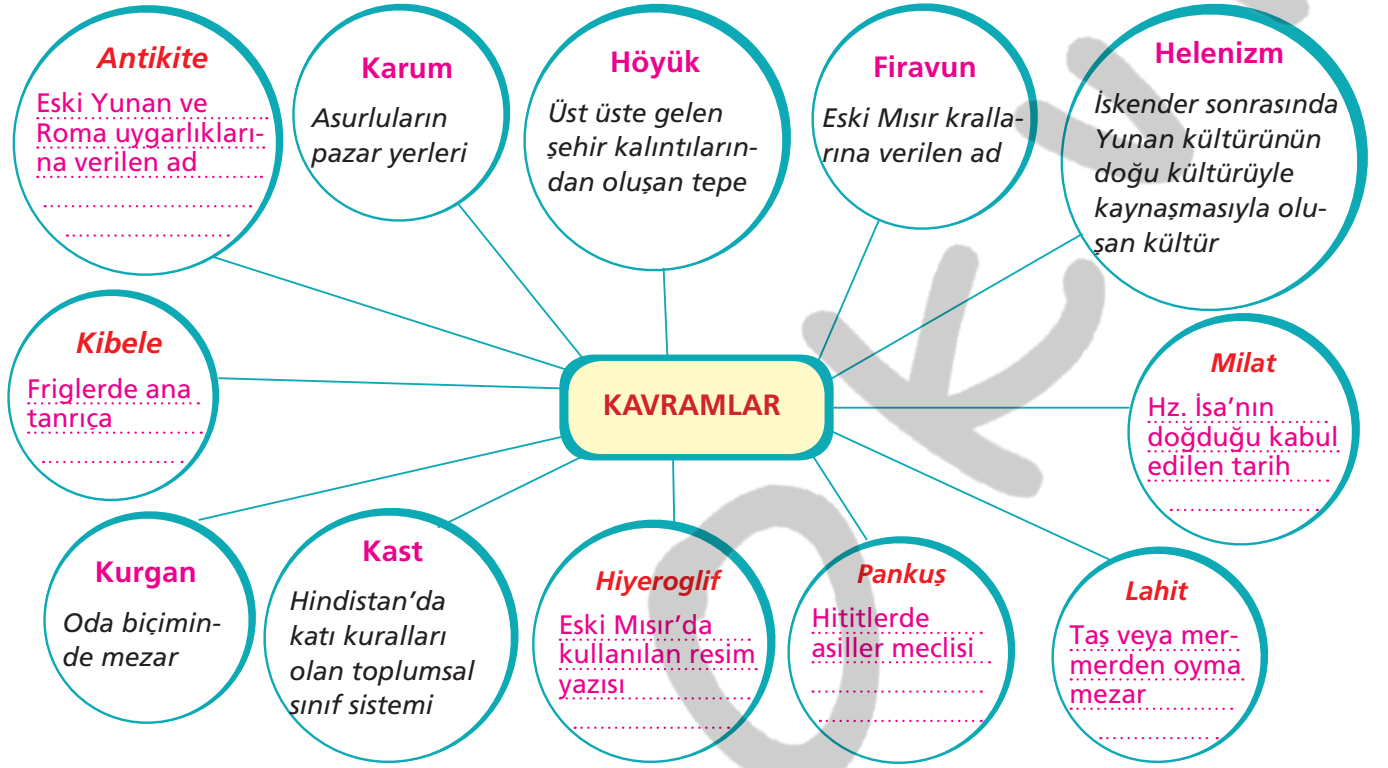
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

Çözüm 3

Asiller sınıfının bulunması sınıf ayrımı olduğunu gösterir. Meclislerin kralı seçme veya onaylama hakkının bulunması mutlak krallığın zayıfladığını gösterir. Roma'da seçme-seçilme hakkı sadece belirli zümrelerin elindedir, tam demokrasi yoktur.

Notlarım

Doğu Roma'ya Bizans adı, tarihçiler tarafından imparatorluk yıkıldıktan sonra, XVI. yüzyılda verilmiştir.

Notlarım

etkinlik

Aşağıdaki kavram ve açıklamaları eşleştiriniz.

Kavramlar		
1.	On İki Levha Kanunları	j
2.	Karum	d
3.	Kadeş	i
4.	Yarımburgaz	k
5.	Peleponnes	a
6.	Romulus	h
7.	Konsül	f
8.	Urgakina	l
9.	Sarı Irmak	e
10.	Ganj Nehri	c
11.	Ağlama Duvarı	n
12.	Kral Yolu	b
13.	Andronovo	g
14.	Drakon	m

	Açıklamalar
a.	Atina ve Sparta arasındaki savaş
b.	Sardes'ten başlayan ve İran'a kadar giden ticaret yolu
c.	Kıyılarında Hint Uygarlığının kurulduğu ırmak
d.	Asur Ticaret Kolonisi
e.	Kıyılarında Çin Uygarlığının kurulduğu ırmak
f.	Roma'da bir yıllığına devleti yöneten kişi
g.	Orta Asya kültür bölgesi
h.	Roma'nın kurucusu
i.	Tarihte yapılan ilk yazılı antlaşma
j.	Roma hukukunun temeli
k.	İstanbul'daki ilk yerleşim yeri
l.	Tarihteki ilk yazılı kanunları yapan kral
m.	Yunanistan'da ilk kanunları hazırlayan yönetici
n.	İbraniler için kutsal sayılan yapı

etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerin karşısına doğru ise **D**, yanlış ise **Y**, harflerini yazınız.

- Hititlerde "anal" adı verilen yıllıklar krallara rapor vermek için hazırlanmıştır. **Y**
- Yunanistan'da dini inanışlar olimpiyatların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. **D**
- Bizans, Doğu Roma Devletinin devamı olarak kurulmuştur. **Y**
- Kast Sistemi, Hint halkının kaynaşmasını sağlamıştır. **Y**
- Sümer'de Rahip - Kral anlayışı görülürken Mısır'da Tanrı - Kral anlayışı görülmüştür. **D**
- Büyük İskender'in Asya Seferi sonrasında Doğu ve Yunan uygarlıklarının karışımı ile ortaya çıkan uygarlığa "Roma Uygarlığı" denmiştir. **Y**
- Urartular Mezopotamya'da önemli bir uygarlık kumuşlardır. **Y**
- Mısırlıların öldükten sonra tekrar dirileceklerine inanmaları tıp ve eczacılığın gelişmesine neden olmuştur. **D**
- Roma İmparatorluğu İslamiyet'in doğuşuyla Doğu ve Batı Roma İmparatorlukları olarak ikiye ayrılmıştır. **Y**
- Mezopotamya Fırat ve Dicle nehirlerinin arasındaki bölgenin adıdır. **D**
- Mezopotamya'da sanat gelişmediğinden günümüze çok az eser kalmıştır. **Y**
- Musevilik İbraniler tarafından kendi milletlerine ait bir din olarak algılanmıştır. **D**

Notlarım

1. Eski bir yerleşim bölgesinde yapılan kazılarda önce tunç ve demirden yapılan eşyalara, daha aşağılarda bakır ve altından yapılan süs eşyaları ve aletlere, en aşağıda ise taştan ve kemikten yapılmış av aletlerine rastlanmıştır.

Bu bilgilere bakarak, sözü edilen yerleşim bölgesi için aşağıdakilerden hangisini söylemek uygun düşer?

- A) Önce demir devrini, sonra bakır devrini yaşamışlardır.
 B) Bakır işlemlerini taş ve kemik aletlerden önce başarmışlardır.
 C) Tunçtan aletler yaptıktan sonra bakır ve altını işlemişlerdir.
 D) Uygarlaşmaları tarihsel gelişmeye uygundur.
 E) En son cilalı taş devrini yaşamışlardır.

2. I. Lidyalılar
 II. Fenikeliler
 III. Yunanlılar

Yukarıda verilen İlk Çağ toplumlarının coğrafi konumları dikkate alındığında hangilerinin deniz ticaretinde ilerlemiş olmaları daha güçlü olasılıktır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
 D) I ve II E) II ve III

3. Yontma Taş Devri'nin sonlarına doğru ateşi bulan insanların yaşamı bir ölçüde kolaylaşmış; ısınma, korunma, yemek yapma daha sonra da toprak ve madenleri işlemede ateşten yararlanmışlardır.

Buna göre, ilk insanlar ateşi hangi alanda kullanmış olamazlar?

- A) Yırtıcı hayvanların saldırılarını önlemede
 B) Çiğ olarak yedikleri bazı besinleri pişirmede
 C) Daha kesici ve gelişmiş taş alet yapmada
 D) Bakır ve gümüşü ısıtarak şekil vermede
 E) Toprağı pişirerek çanak ve çömlek yapmada

4. Dünya tarihinde yazılı kanun yapan ilk kral olarak bilinen, rahiplerin halk üzerindeki nüfuzunu kırarak tapınaklarda toplanan mallara el koyan ve şahıslara özel mülkiyeti getirerek ilk sosyal reformu gerçekleştiren yönetici Urgakina'dır.

Buna göre, Urgakina için hangisi söylenemez?

- A) Din adamlarının etkinliğini azaltmıştır.
 B) Dünyada yazılı kanun yapan ilk yöneticidir.
 C) Merkezi otoriteyi koruyamamıştır.
 D) Özel mülkiyete önem vermiştir.
 E) Reformlar gerçekleştirmiştir.

5. İlkçağda kurulan devletlerin büyük çoğunluğunda teokratik yönetim anlayışı benimsenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt olarak gösterilemez?

- A) Mısır'da tanrı-kral anlayışının hâkim olması
 B) Urartuların, mezarlarını ev ve oda biçiminde yapmaları
 C) Firavunların ülkeyi tanrı adına yönetmeleri
 D) Mezopotamya'da rahip-kral anlayışının gelişmiş olması
 E) Hititler'de kralların aynı zamanda başrahip olması

6. I. İyonların ve Yunanlıların Akdeniz ve Karadeniz'de koloniler kurmaları
 II. Lidyalıların, Kral Yolu'nu kullanarak Anadolu ile Mezopotamya arasında ticaret yapmaları
 III. Hititlerin, tanrılarına hesap vermek amacıyla Anal denilen yıllıkları oluşturmaları
 IV. Anadolu, Mısır ve Suriye'yi ele geçiren Roma İmparatorluğu'nun huzur ve güven ortamını sağlayarak yol ve köprüler yapması

gelişmelerinden hangilerinin kültürel etkileşimi hızlandırdığı savunulabilir?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
 D) III ve IV E) I, II ve IV

7. Hitit Devleti'nde kral, merkez dışında olduğu sırada "Tavananna" adı verilen kraliçenin yönetimden sorumlu olması, aşağıdaki yargılardan hangisini doğrular?

- A) Hititler'de anaerki bir toplumun olduğunu
- B) Kralın yönetime gelmesine kraliçenin yardımcı olduğunu
- C) Kralların Pankuş meclisine güvenmediğini
- D) Kralların sık sık merkezden ayrıldığını
- E) Hititler'de kraliçenin yönetime katıldığını

8. İyon medeniyetinin bilimsel açıdan diğer Anadolu medeniyetlerinden daha ileri gitmesine ortam hazırlayan etkenler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Ön Asya uygarlıklarının bilgi birikiminden faydalanmaları
- B) Ticaret yolları üzerinde kurulmaları
- C) Deniz ticaretiyle uğraşmaları
- D) Özgür düşüncüyü korumaları
- E) Çok tanrılı dinlere inanmaları

9. Urartularla ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

- A) Ahiret inancına sahiptirler.
- B) Van Gölü civarında kurulmuştur.
- C) Maden işlemeciliğinde ilerlemişlerdir.
- D) Su kanalları inşa etmişlerdir.
- E) Tarihteki ilk yazılı kanunları yapmışlardır.

10. Fenike alfabesinin Frigler ve Lidyalılar tarafından kullanıldığı, İyon ve Yunanlılar tarafından da alınıp geliştirildiği ve Romalılara aktarıldığı bilinmektedir.

Sadece bu bilgiye dayanarak, sözü edilen Ege ve Akdeniz uygarlıkları arasında nasıl bir ilişki kurulduğu savunulabilir?

- A) Ticari ve kültürel
- B) Dini ve teknolojik
- C) Siyasi ve hukuki
- D) Dini ve ekonomik
- E) Askeri ve idari

11. I. Polis adı verilen şehir devletleri şeklinde örgütlenme
II. Olimpiyat etkinliklerini başlatma
III. Harf yazısını bulma

Yukarıdakilerden hangileri Yunanlılara ait değildir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

12. • Bilinen ilk deniz kolonicisi uygarlıktır.
• Harf yazısı ile ilk alfabe oluşturmuşlardır.
• Şehir devletleri biçiminde siyasi yapılanmaya sahiptirler.

Verilen bilgiler, aşağıdaki uygarlıklardan hangisine aittir?

- A) İbraniler
- B) Lidyalılar
- C) İyonlar
- D) Mikenler
- E) Fenikeliler

13. Aşağıdakilerden hangisi Frigleri diğer Anadolu uygarlıklarından ayıran bir özelliktir?

- A) Çok tanrılı inanışa sahiptirler.
- B) Dokumacılıkla uğraşmışlardır.
- C) Tarımla uğraşmışlardır.
- D) Sert tarım kanunları koymuşlardır.
- E) Krallarına anıt mezarlar yapmışlardır.

14. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu uygarlıklarından biri değildir?

- A) Hattiler
- B) Fenikeliler
- C) Frigler
- D) Urartular
- E) Lidyalılar

TEST OKULU

Test OKU!